

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра публічного управління і адміністрування, міжнародної економіки

ОСНОВИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Методичні рекомендації

з вивчення дисципліни та практичної роботи для студентів денної форми навчання для здобувачів вищої освіти 1 року денної форми навчання на 2024-2025 навчальний рік
Освітній ступінь магістр
Галузь знань: 16 Хімічна інженерія та біоінженерія
Спеціальність 162 Біотехнологія та біоінженерія

**Миколаїв
2024**

УДК 347.211
О-75

Друкується за рішенням науково-методичної комісії факультету менеджменту
Миколаївського національного аграрного університету від

Укладач:

Л. Ю. Прогонюк – канд. юрид. наук, доцент кафедри публічного
адміністрування і управління, Миколаївський
національний аграрний університет

Рецензенти:

О. О. Мазіна – канд. юрид. наук, старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін ВСП « Миколаївський інститут права НУ
Одеська юридична академія» ;

Т. Г. Олійник – канд. екон. наук, старший викладач кафедри економіки
підприємств Миколаївського національного аграрного університету

© Миколаївський національний аграрний
університет, 2024

Передмова

Інтелектуальна власність є однією з навчальних дисциплін, яка дає знання з охорони результатів інтелектуальної, творчої діяльності. Вивчення курсу «Інтелектуальна власність» є вимогою сьогодення. Відповідно до Указу Президента України «Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні» від 27.04.2001 року № 285/2001 з метою забезпечення підготовки фахівців у цій сфері, вивчення курсу «Інтелектуальна власність» передбачено в усіх вищих навчальних закладах України.

Дисципліна «Інтелектуальна власність» має міждисциплінарний характер і призначена для студентів всіх спеціальностей, які навчаються за освітньо-професійними програмами спеціаліста і магістра.

Мета курсу – ознайомити студентів з понятійним апаратом інтелектуальної власності, її складовими, правовою охороною, економічними аспектами, а також з використанням об'єктів інтелектуальної власності, їх захисту, комерціалізації та управління інтелектуальною діяльністю.

Основні завдання курсу полягають у забезпеченні інтелектуального і соціального розвитку особистості шляхом навчання основам правових та економічних аспектів інтелектуальної власності.

Після вивчення завчальної дисципліни студент повинен

знати:

- роль інтелектуальної власності в соціально-економічному розвитку суспільства та держави;
- основні інститути права інтелектуальної власності;
- систему об'єктів права інтелектуальної власності та умови набуття права інтелектуальної власності;
- суб'єктів права інтелектуальної власності та систему особистих немайнових та майнових прав інтелектуальної власності;
- правові форми використання об'єктів інтелектуальної власності;
- договірні конструкції з розпорядження прав інтелектуальної власності;
- форми, порядок та способи захисту прав інтелектуальної власності;
- організацію та функціонування системи органів правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності.

уміти:

- володіти юридичною термінологією, понятійним апаратом науки, загальнонауковою та спеціальною правничою методологією;
- тлумачити положення нормативно-правових актів, розуміти механізми правозастосування та його особливості, вміти застосувати норми права при моделюванні способів розв'язання конкретних юридичних ситуацій та розв'язання задач;
- приймати активну участь в наукових дискусіях з проблем розвитку права інтелектуальної власності в Україні та проводити аналіз положень законодавства та наукових досліджень під час підготовки рефератів, доповідей.

Навчальним планом на вивчення курсу «Інтелектуальна власність» передбачено проведення лекцій, практичних занять, самостійна робота студентів, підсумковий контроль знань з курсу у вигляді заліку.

Методичні рекомендації розроблені для проведення практичних занять, як засіб закріплення та поглиблення знань, отриманих під час лекцій, вивчення навчальної та наукової літератури, консультацій, самостійної роботи студента. Під час практичних занять практикуються елементи теоретичного моделювання і практичного аналізу; вивчаються запропоновані контрольні питання та розв'язуються конкретні проблемні ситуації. Заняття націлено на те, щоб студенти зрозуміли логіку та спрямування права інтелектуальної власності на практику застосування законодавства у цій сфері.

На семінарські і практичні заняття виносяться лише найважливіші та найскладніші питання. Під час підготовки до семінарських і практичних занять слід ознайомитися з конспектом лекцій за відповідною темою, вивчити понятійний апарат і усвідомити логіку навчального матеріалу. Для більш поглибленого вивчення матеріалу потрібно дослідити рекомендовані до відповідної теми, а також підібрані самостійно літературні джерела.

В кінці методичних рекомендацій подаються тестові завдання. Вони можуть бути використані як для додаткового контролю знань студентів під час навчального семестру, так і для проведення заліку після завершення вивчення всього курсу «Інтелектуальна власність». У тестових завданнях, що містяться у методичних рекомендаціях, передбачено або одну, або дві правильні відповіді.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З КУРСУ „ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ”

Тема 1. Поняття права інтелектуальної власності

Питання до теми:

1. *Поняття та види інтелектуальної, творчої діяльності. Результати інтелектуальної, творчої діяльності як об'єкти правової охорони.*
2. *Юридична природа права інтелектуальної власності. Поняття права інтелектуальної власності.*
3. *Співвідношення права власності та права інтелектуальної власності.*
4. *Зміст права інтелектуальної власності.*
5. *Об'єкти та суб'єкти інтелектуальної власності.*
6. *Становлення та сучасний стан нормативно-правового регулювання підтримки в сфері регулювання відносин інтелектуальної власності.*
7. *Міжнародно-правова охорона інтелектуальної власності.*
8. *Еволюція інтелектуальної власності.*

Теми рефератів та доповідей

- 1) *Обмеження права інтелектуальної власності передбачені чинним законодавством.*
- 2) *Особливості літературно-мистецької та науково-технічної діяльності.*
- 3) *Еволюція законодавства до початку 1990-х років.*
- 4) *Патентне законодавство СРСР 1991 року.*
- 5) *Розкрийте історичні аспекти становлення авторського права в Україні протягом ХХ ст.*
- 6) *Історія охорони наукових відкриттів у СРСР.*
- 7) *Історія патентного права Російської імперії.*
- 8) *Історія розвитку суміжних прав.*
- 9) *Історія виникнення авторського права: дві системи охорони авторського права.*
- 10) *Історія розвитку законодавства про регулювання засобів індивідуалізації товарів і послуг: становлення права на товарні знаки.*
- 11) *Правовий статус первинних та вторинних суб'єктів прав інтелектуальної власності.*

Продовжити вислів:

«результат інтелектуальної діяльності» - це ...

«право інтелектуальної власності» в суб'єктивному значенні це ...

«право інтелектуальної власності» в об'єктивному значенні це ...

Вирішіть задачі

Задача 1.

При виданні збірки гуморесок С. Руданського внаслідок помилки було змінено першу букву прізвища автора на букву «М», а також з різних

прижиттєвих видань автора фактично створено нову збірку, чим, як вказали в позові потомки відомого гумориста та спілка письменників, було спотворено і саме авторство і порушено творчий задум автора.

Позивачі вимагали:

- вилучення з реалізації всіх примірників збірки;
- вилучення отриманої винагороди (комерційного доходу);
- компенсації завданої моральної шкоди.

Заперечуючи проти позову, укладачі збірки заявили, що авторське право уже припинило строк своєї дії, а помилка в прізвищі сталась не з їх вини, а з вини видавництва, якому подали правильний рукопис. Крім цього, весь тираж був проданий реалізаторам і частина його розійшлася.

Чи правомірні вимоги позивачів? Які відносини виникли в наведеному випадку? Що є предметом правовідносин? Яке рішення повинен прийняти суд? Письмово складіть проект рішення. Яке правове значення мають заперечення відповідача?

Задача 2.

СПД Р. звернувся з позовом до Господарського суду про визнання його автором фотокартки із зображенням міського парку, опублікованою у рекламно-інформаційній газеті, засновником якої є СПД М., і стягнути з СПД М. 8200 грн. компенсації за порушення авторського права та 10 000 грн. моральної шкоди.

Чи підвідомча дана справа господарському суду?

Тема 2. Система правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності.

Питання до теми:

1. *Поняття правової охорони та захисту права інтелектуальної власності.*
2. *Місце та значення Всесвітньої організації інтелектуальної власності у системі міжнародно-правової охорони інтелектуальної власності.*
3. *Державна система охорони та захисту прав інтелектуальної власності.*
4. *Повноваження у сфері інтелектуальної власності окремих державних органів та посадових осіб.*
5. *Роль та повноваження представників у справах інтелектуальної власності.*
6. *Значення діяльності недержавних організацій в сфері інтелектуальної власності.*

Теми рефератів та доповідей

- 1) Правовий статус представників у сфері інтелектуальної власності.
- 2) Правовий статус Міністерства економічного розвитку і торгівлі України в сфері інтелектуальної власності.
- 3) Апеляційна палата як суб'єкт патентних прав.

Вирішіть задачі

Задача 1.

СПД З. звернувся до господарського суду за позовом до Видавництва про заборону видання плакатів, припинення розповсюдження екземплярів плакатів та зобов'язання виплати компенсації в сумі 102 500 грн.

Вважаючи, що видання плаката із зображенням акваріумної риби без зазначення його імені як автора порушує його право. Згодом судовими інстанціями встановлено протягом 2002 року позивачем та відповідачем було укладено договори на проведення фотозйомки акваріумних риб та рослин, а також кактусів.

Яке рішення має бути винесено судом? Чи належать виконані позивачем твори до службових творів? Чи порушені майнові права позивача внаслідок видання плакатів без зазначення автора?

Задача 2.

За дорученням директора машинобудівного заводу група конструкторів та художник-дизайнер розробили нову модель пральної машини та надіслали замовнику письмове повідомлення про створення винаходу та промислового зразка. До повідомлення було додано опис, креслення, фотографії та інші матеріали, які досить повно розкривали сутність розробки. Через півроку завод її освоїв і надіслав у продаж.

Враховуючи те, що замовник не подав заявки на отримання патентів, автори звернулись до адміністрації з проханням дати дозвіл на подання заявки від свого імені на винахід та промисловий зразок. У задоволенні прохання було відмовлено на тій підставі, що умовою трудового договору не передбачалось право на подання заявок, що створені при виконанні службових обов'язків. Тоді співавтори розробки на свій ризик звернулись до Держслужби України із заявкою на видачу патенту, де вказали, що тільки інженери-конструктори є співавторами винаходу.

Проаналізуйте наведену ситуацію і підготуйте письмові відповіді на запитання: як вирішено законодавством питання про патентування розробок, що створені при виконанні службового завдання? В яких випадках розробки вважаються службовими? Чи мав право замовник заборонити співавторам патентування розробок? Що визнається промисловим зразком? Яким чином дизайнер може захистити свої права?

Задача 3.

Учениця п'ятого класу середньої школи Маша Іванова склала вірш, який було опубліковано в шкільній стінгазеті. Редактор періодичного журналу, випадково побачивши цей вірш, зацікавився ним. Редактор звернувся до директора школи, де вчилася Маша Іванова з пропозицією надрукувати вірш в своєму журналі. Директор дав свою згоду і вірш був надрукований в найближчому випуску журналу. При цьому директор і редактор домовилися, що Маша Іванова за публікацію її вірша отримає цінний приз – фотоапарат.

Батьки, дізнавшись про це, звернулися за консультацією до юриста з питанням: чи правомірні дії директора школи і редактора.

Яку відповідь повинен дати юрист? Відповідь обґрунтуйте

Задача 4.

19 червня 1999 г. колишній голова ВАТ «Пивзавод Іванівський» Т. і начальник виробничої лабораторії М. через ЗАТ «Патентно-інноваційний центр» подали заявку на винахід – настойку солодку «Пикантна горобина на коньяку» і заявку на винахід «Слива на коньяку», що були розроблені головним технологом ЗАТ «Аромат» Ч. разом із К. і Т.

Вказані рецептури були розроблені в ЗАТ «Аромат» в 1997 г. і зареєстровані в Державному комітеті харчової промисловості України: «Пикантна горобина на коньяку» 3 грудня 1997 р., а «Слива на коньяку» 2 грудня 1997 р. Вони були виконані на основі замовлення ВАТ «Пивзавод Іванівський». Розробниками в матеріалах був вказаний «Пивзавод Іванівський», – відповідно до укладеного договору патентоволодільцем повинен бути замовник.

Колишній голова ВАТ «Пивзавод Іванівський» виступав представником замовника розробок і підписував технологічні карти та рецептури як посадова особа. Заступник директора ТОВ «Аспект» Т. здійснювала фінансування проведення робіт.

Яке рішення повинен винести суд в разі звернення з позовом?

Задача 5.

При виконанні трудових обов'язків працівник Шеремет створив винахід "Пристрій для виміру електроструму". Вважаючи, що йому належать особисті немайнові і майнові права інтелектуальної власності, він подав заявку з метою отримання охоронного документа на зазначений об'єкт. Довідавшись про це, роботодавець, оскільки в трудовому договорі не було вирішено питання розподілу прав на створені винаходи, звернувся до юриста з проханням дати роз'яснення, які права він має на цей об'єкт і яким чином він може їх реалізувати та захистити.

Дайте аргументовану відповідь. Який винахід визнається службовим? Як розподіляються права між працівником і роботодавцем на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору?

Тема 3. Загальні положення про авторське право та суміжна права

Питання до теми:

- 1. Поняття авторського права та його місце в системі права інтелектуальної власності.*
- 2. Загальні принципи та функції авторського права.*
- 3. Твір як об'єкт правової охорони. Структурні елементи твору.*
- 4. Умови надання правової охорони творам.*
- 5. Обмеження, що стосуються авторських творів.*
- 6. Суб'єкти авторського права. Співавторство.*

7. *Сутність виникнення та здійснення авторського права. Презумпція авторства.*
8. *Особисті немайнові права автора. Забезпечення недоторканості твору.*
9. *Специфіка майнових прав інтелектуальної власності на твір.*
10. *Право доступу та право слідування як специфічні права авторів окремих видів товарів.*
11. *Винятки та обмеження у майнових правах автора.*

ОБОВ'ЯЗКОВО! На занятті має бути Закон України "Про авторське право і суміжні права" від 23.12.1993 р. №3792-ХІІ, Закон України "Про авторське право і суміжні права" від 23.12.1993 р. №3792-ХІІ

Надайте визначення наступним термінам:

«твір» - це ...

«похідний твір» - це ...

«творчий характер об'єкта авторського прав» означає ...

«об'єктивна форма вираження твору» є ...

«виконавець» - це ...

«виробник фонограми» - це ...

«організація мовлення» означає ...

«строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на виконання спливає» через...

Теми рефератів та доповідей

- 1) Право автора на плату за використання його твору.
- 2) Роль стандартів Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності щодо наявності, обсягу та використання авторських прав.
- 3) Випадки правомірного використання твору без згоди автора.
- 4) Колективне управління авторським правом і суміжними правами. Форми організації колективного управління.
- 5) Правова охорона авторських прав при розміщенні творів в мережі Інтернет.
- 6) Правова охорона творів архітектури, містобудування та садово-паркового мистецтва.
- 7) Реалізація права слідування та права доступу.
- 8) Колективне управління правами виконавців і виробників фонограм.
- 9) Колективне управління правами у зв'язку з кабельною ретрансляцією програм, що передаються в ефір.
- 10) Колективне управління правами у зв'язку з домашнім переписуванням.

Питання і практичні завдання:

1. У чому зміст права автора на авторське ім'я, авторство, оприлюднення твору та його відкликання. Права на захист репутації автора.
2. Розкрийте зміст майнових прав автора: на відтворення, імпорту, публічний показ, на надання в тимчасове користування та інші
3. Норми якого інституту права інтелектуальної власності застосовні для забезпечення правової охорони в наступних ситуаціях:
 - фізична особа склала вірш;
 - виконавець бажає випустити відео- і аудіокасети свого виконання;
 - винайдений новий спосіб консервації продуктів;
 - комерційна фірма хоче отримати право на використання створеною нею оригінальної упаковки;
 - компанія турбується про те, щоб ніхто не міг використовувати при виробництві товарів її логотип.
4. Чи є об'єктом інтелектуальної власності диплом про вищу освіту?
5. Якщо громадянин України створив художній твір, які заходи необхідно зробити, щоб придбати на нього авторські права?
6. Чи є правомірним приготування блюд по рецептах з кулінарної книги або виготовлення моделі літака по кресленнях із спеціального журналу?
7. Чи виникають авторські права на фотографічні знімки, зроблені не професійним художником?
8. Які права виникають у наступних осіб:
 - режисера – постановника спектаклю
 - диригента
 - виконавця музичного твору
 - композитора?
9. У яких випадках виконавець втрачає право на розповсюдження запису свого виконання?
10. Хто вважається виробником фонограми?

Вирішіть задачі

Задача 1.

Фотограф проводив зйомки у власній фотостудії. В якості моделі виступала дівчина. Чи може виступати фотомодель співавтором?

Задача 2.

До суду Шевченківського району м. Києва звернулася громадянка Нікішина – спадкоємниця громадянина Нікішина – автора наукових праць з палеонтології – з позовом проти громадянки Трошевої про виплату винагороди за видання творів, створених у співавторстві з Нікішиним.

У ході розгляду справи виявилось, що Трошева була ученицею Нікішина та використовувала його окремі ідеї. У пам'ять про вчителя вона ставила його ім'я поряд зі своїм іменем у деяких виданнях навчального характеру. Усі ці твори були створені після смерті Нікішина.

Чи є використання ідеї у створенні твору наукової літератури співавторством? Яким чином оформлюються відносини співавторства? Чи мали місце відносини співавторства між Нікішиним та Трошевою?

Чи правомірно Трошева використовувала ім'я Нікішина?

Чи має право Нікішина на виплату авторської винагороди?

Як повинна бути вирішена справа?

Задача 3.

Федченко звернулася до суду з позовом до Кримова про захист її прав на курсову роботу. В процесі розгляду справи суд вияснив тотожність обох дипломних робіт, які при перевірці були повернені викладачем на повторне виконання як такі, що не мають самостійного характеру і є плагіатом. Дипломна робота позивачки надійшла поштою в деканат 10 листопада 2007 р. з Львівської області, а на перевірку біла представлена 16 листопада цього ж року. Курсова робота Кримова – жителя Харкова, подана 15 листопада і надійшла на кафедру 17 листопада. Цього ж дня обидві роботи були передані на перевірку та рецензування. Відповідач стверджував, що роботу він писав із навчального посібника, це стверджувала і позивачка.

Суддя призначив літературознавчу експертизу, яка дала висновок, що обидві роботи списані з одного навчального посібника і виконані незалежно. В роботах є незначні тотожні відхилення від тексту першоджерела.

Визначить, що в даному випадку є об'єктом авторського права? В яких випадках дозволяється вільне використання авторських прав? Чи виникає авторське право на дипломну роботу? Яке рішення слід винести по справі?

Задача 4.

Н. звернувся із позовом про визнання його співавтором роману К. «Напередодні», в якому вказав, що він разом із відповідачем спільно створив роман «Життя». К. без його згоди дав роману нову назву, змінив імена діючих персонажів, вніс окремі виправлення і видав його у видавництві під своїм іменем.

У позові він просив суд визнати його співавтором і стягнути з К. половину виплаченого йому видавництвом гонорару. При тому гонорар був виплачений частково у грошовій формі, а частково частиною тиражу.

На попередньому засіданні суду Н. пояснив, що хотів втілити свої спогади про прожите життя та події у яких він брав участь, у мемуари. Але практично здійснити свій намір не зміг. Він познайомився з літератором К. і на протязі двох років йому розказував епізоди з свого життя. На їх підставі К. й створив згаданий роман.

Суд встановив що Н. не мав готового рукопису, і вимагав літературної обробки. Не було в нього ні щоденників, ні записів, які могли б бути використані для створення роману. Не брав Н. участі в розробці плану і сюжетної лінії роману.

Яке рішення повинен винести суд?

Яке рішення повинен був винести суд, якщо було б встановлено, що Н. передав К. щоденники із записами тих подій, у яких він брав участь?

Задача 5.

1992 року видавництво «Обрій» опублікувало повість Зотова «Випадок у горах». В червні 1994 р. автору стали відомі факти використання його твору без згоди, а саме:

невеликий уривок з повісті був зачитаний в літературній програмі по обласному радіо;

повість додатково видана тиражем 800 примірників рельєфно-крапковим шрифтом для сліпих та іншим видавництвом;

за сюжетом повісті написана п'єса і відбулася вистава в Харківському театрі юного глядача;

уривок з повісті опублікований у одному із літературних журналів та хрестоматії сучасної української літератури для школярів;

видавництво «Новий час» опублікувало повість у перекладі на російську мову і частину тиражу імпортувало до Росії;

один з інститутів виготовив 50 примірників твору для використання в навчальному процесі. При цьому в деяких місцях твір переривався коментарями стосовно літературних прийомів та образів, якими користувався автор.

Підготуйте письмові відповіді на поставлені питання і поясніть на цьому прикладі межі дії авторського права.

Задача 6.

У березні 1994 р. співробітниками юридичного відділу страхової компанії „Ризик” розроблено ініціативний проект Закону України «Про страхову справу» і розповсюджений для обговорення серед страхових компаній м. Харкова, а один примірник направлено у Верховну Раду України. Через деякий час з'ясувалось, що окремі його ідеї були використані в роботі та локальних нормативних актах страхової компанії «Поліс», зокрема у її Правилах добровільного страхування кредитів. Вважаючи порушенням належне СК «Ризик» авторське право, у господарський суд Харківської області було подано позов про відшкодування заподіяних збитків, у тому числі втраченої вигоди, а також вилучення та спрямування на її користь незаконно отриманих в результаті порушення прибутків.

Проаналізуйте вказану ситуацію і підготуйте письмові відповіді на питання: що є об'єктом авторського права і які об'єкти цим правом не охороняються? Чи вправі господарський суд розглядати вказаний позов? Чи підлягають задоволенню вимоги позивача? Яке рішення повинен прийняти господарський суд?

Задача 7.

Лавренко у березні 2013 р. звернулася до місцевого суду з позовом до рекламно-інформаційної компанії «Одекс». За матеріалами справи Лавренко працювала у цій компанії головним редактором і директором проекту по

випуску довідника «Будівельні компанії Києва». Довідник був виданий «Одекс» двічі: один раз за часи роботи Лавренко в компанії – у квітні 2008 р., а вдруге – після її звільнення – у січні 2013 року. Позивачка вважала, що саме вона є автором довідника, оскільки вона збирала, обробляла матеріали, покладені в його основу, створила зміст та інші складові довідника. Крім того, ця робота не входила до її службових обов'язків як головного редактора і директора проекту. За трудовим договором вона зобов'язана була організувати роботу творчого колективу та видавничого процесу. Після звільнення Лавренко зареєструвала свої авторські права у Державній службі інтелектуальної власності і отримала свідоцтво. На підставі цього позивачка вимагала:

визнати за нею авторські права на довідник;

визнати використання її твору у 2013 р. без її згоди незаконним;

сплатити авторську винагороду за використання довідника в обох виданнях – 2008 р. і 2013 р.

відшкодувати моральну шкоду.

Відповідач, не погоджуючись із доводами позивачки, зазначив, що, по-перше, із Лавренко не було укладено авторську угоду, в якій би визначалась авторська винагорода, по-друге, позивачка отримувала заробітну плату, а створення довідника було головною умовою прийняття її на роботу.

Чи правомірні вимоги позивачки? Вирішіть справу?

Задача 8.

У 2009 р. в місті N. було відкрито ресторан «Кавказская пленница». На думку цього ресторану крім його назви, містилися зображення сценічного образу «шайки Труса, Бывалого и Балбеса». У ресторані на стінах були розміщені різноманітні фотокадри з фільму, відомі цитати персонажів. Місцевими музикантами у ресторані, серед інших пісень, виконуються пісні з кінофільму.

Чи правомірне таке використання творів? За яких умов та у яких випадках можна використовувати фотокадри, цитати, музичні твори? На які твори й у кого необхідно отримати дозволи на таке використання? За яких умов йде мова про використання зображення громадянина та використання сценічного образу? Які особи в даному випадку мають права вимагати шкоди, завданої порушенням їх прав інтелектуальної власності?

Задача 9.

На одному з літніх атракціонів розваг А. побачив, що у назві кімнати жахів використана назва твору М. В. Гоголя «Мертвые души...». Звернувшись до адміністрації атракціону він заявив, що незаконно використовувати назви відомих творів без згоди на те спадкоємців їх майнових прав. Тому, якщо адміністрація не припинить незаконне використання назви твору, він звернеться до організацій колективного управління авторськими правами з проханням знайти спадкоємців М. В. Гоголя та притягнути осіб, винних у порушенні авторських прав до відповідальності.

Адміністрація на це зауважила, що у назві твору М. В. Гоголя не використовуються три крапки, а тому назва їх атракціону є відмінною за назву твору М. В. Гоголя.

Надати правову оцінку ситуації. Чи підлягає правовій охороні назва твору? За яких умов? Як вирішити даний спір?

Задача 10.

У мультиплікаційному фільмі «Как львенок и Черепаха пели песню» левенятко з ім'ям Ррр-мяу почув пісню Великої Черепахи, яка співала наступні слова: «Я на солнышке лежу, я на солнышко гляжу!». На що Левенятко заспівав «Я на солнышке сижу, я на солнышко гляжу». Черепаха вимагала виконувати пісню в її авторському варіанті: «И все-таки надо петь лежу. Это же я придумала!». Зміну у тексті пісні Левенятко обґрунтувало тим, що черепаха лежить, а він сидить.

Проаналізуйте аргументи сторін. Чи порушуються права автора пісні зміною її змісту? Вирішіть спір відповідно до чинного законодавства. У якому випадку та за яких умов автор має право вимагати відшкодування шкоди, завданої порушенням права на недоторканість твору? За яких умов необхідно отримати дозвіл на виконання твору? У якому випадку автор твору має право на відшкодування шкоди чи її компенсацію внаслідок порушення майнових прав?

Тема суміжні права

Задачі

Задача 1.

Громадянин Савченко, не будучи за професією артистом, полюбляв декламувати сатиричні твори, які виконуються артистами-сатириками – Петросяном, Жванецьким, Задорновим. Його виконання було вдалим, і Савченка неодноразово запрошували виступати на концертах місцевої самодіяльності, в яких Савченко охоче брав участь.

Проте одного разу Савченко побачив, що записи цих концертів, у тому числі і його виступів, продаються у відділі продажу музичних та аудіовізуальних творів місцевого універмагу.

Чи є Савченко суб'єктом суміжного права?

Чи були порушені права Савченка і які саме?

Чи були порушені права Петросяна, Жванецького, Задорнова?

Яку відповідальність передбачено чинним законодавством за порушення суміжних прав?

Задача 2.

У мультиплікаційному фільмі «Как львенок и Черепаха пели песню» левенятко з ім'ям Ррр-мяу почув пісню Великої Черепахи, яка співала наступні слова: «Я на солнышке сижу, я на солнышко гляжу». Черепаха вимагала виконувати пісню в її авторському виконанні: «И все-таки надо петь лежу. Это ж я придумала!». Зміну у тексті пісні Левенятко обґрунтував тим, що черепаха лежить, а він сидить.

Проаналізуйте аргументи сторін. Чи порушується право автора пісні зміною її змісту? Вирішіть спір відповідно до чинного законодавства. У якому випадку та за яких умов автор має право вимагати відшкодування шкоди, завданої порушенням права на недоторканість твору? За яких умов необхідно отримати дозвіл на виконання твору? У якому випадку автор твору має право на відшкодування шкоди чи її компенсації внаслідок порушення майнових прав?

Задача 3.

В 2009 р. в місті N. було відкрито ресторан «Кавказкая пленница». На даху цього ресторану крім його назви, містилися зображення сценічного образу «шайки Труса, Бывалого и Балбеса». У ресторані на стінах були розміщені різноманітні фотокадри з фільму, відомі цитати персонажів. Місцевими музикантами у ресторані, серед інших пісень, виконуються пісні із кінофільму.

Чи правомірне таке використання творів? За яких умов та у яких випадках можна використовувати фотокадри, цитати, музичні твори? На які твори й у кого необхідно отримати дозволи на таке використання? За яких умов йде мова про використання зображення громадянина та використання сценічного образу? Які особи в даному випадку мають права вимагати шкоди, завданої порушенням їх прав інтелектуальної власності?

Тема 4. Патентне право. Порядок набуття прав на об'єкти патентного права.

Питання до теми:

- 1. Поняття, сфера дії, функції та принципи патентного права.*
- 2. Поняття, об'єкти та критерії патентоспроможності винаходу, корисної моделі та промислового зразка.*
- 3. Суб'єкти патентного права та їх види.*
- 4. Порядок набуття (оформлення) патентних прав.*
- 5. Особисті немайнові та майнові права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель та промисловий зразок.*
- 6. Обмеження прав патентовласників.*
- 7. Припинення дії патенту і визнання його недійсним.*

ОБОВ'ЯЗКОВО! На занятті має бути Закон України "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі" від 15.12.93 р. №3687-ХІІ. Закон України "Про охорону прав на промислові зразки" від 15.12.1993 р. №3688-ХІІ.

Розкрийте значення наступних категорій:

«новизна винаходу» - це ...

«винахідницький рівень» - це ...

«придатність для промислового використання» - це ...

Теми рефератів та доповідей

1) *Право попереднього користувача на винахід, корисну модель, промисловий зразок.*

2) *Особливості правової охорони службових і секретних об'єктів патентного права.*

3) *Процедури реєстрації винаходів, встановлені міжнародними та регіональними угодами.*

4) *Винахід та корисна модель: спільне та відмінне.*

Питання і практичні завдання:

1. *Продукт як об'єкт винаходу.*

2. *Процес як об'єкт винаходу.*

3. *Що може бути об'єктом винаходу (корисної моделі)?*

4. *Які можуть бути види промислового зразку?*

5. *Якими правами наділені патентні повірені?*

6. *Складіть заявку на оформлення прав на винахід (Правила складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель, затверджені Наказом Міністерства освіти і науки України від 22.01.2001 р. № 22)*

7. *В чому сутність експертизи на винахід, корисну модель, промисловий зразок?*

8. *Які є патентні збори? (Порядок сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2004 р. № 1716.*

9. *Куди треба звернутися для отримання патенту?*

10. *Хто має право на отримання патенту?*

11. *Яким чином визначається відповідність винаходу винахідницькому рівню?*

12. *Яким чином встановлюється пріоритет заявки?*

13. *Чи може бути анульований патент?*

Вирішить задачі

Задача 1.

Після подачі заявки в Патентне відомство при проведенні експертизи патентоспроможності винаходу з'ясувалося, що воно відкрито демонструвалося авторами на спеціалізованому торговельно-промисловому ярмарку виробників.

Чи може ця обставина служити підставою для відмови у видачі патенту?

Задача 2.

Коваленко подав до Держслужби України заявку (документи, необхідні для видачі патенту) з клопотанням про видачу патенту на винахід – будильник з досі невідомим сигнальним пристроєм для пробудження, сконструйованим у вигляді джерела запаху. Як запахів речовини винахідник пропонував використовувати нашатирний спирт і парфюмерні речовини. Подібний сигнальний пристрій на думку винахідника дозволяє усунути несприятливий вплив дзвінка на психіку людей,

забезпечує поступовість пробудження та можливість пробудження глухих людей. Після проведення Держслужбою експертизи заявки за формальними ознаками заявнику було надіслане повідомлення про можливість проведення експертизи по суті. Через 2 роки від дати подання заявки Коваленко подав до Держслужби клопотання про проведення експертизи заявки на винахід по суті. За результатами цієї експертизи заявнику було надіслане рішення про відхилення заявки. В рішенні Держслужби посилався на те, що запропонований винахідником будильник з сигнальним пристроєм у вигляді джерела запаху не створює позитивного ефекту, бо людина, що спить, погано реагує на запахи, вплив запаху неможливо припинити миттєво, через що він може викликати подразнення в інших присутніх. Через ці обставини, на думку експертів, будильник не знайде широкого попиту.

Заявник не погодився з рішенням Держслужби та оскаржив його до Апеляційної палати у встановлений строк.

Що визнається винаходом і що є об'єктом винаходу. Визначить критерії патентоздатності винаходу. Яке рішення має бути прийнято по заявці та скарзі на рішення Держслужби?

Задача 3.

Громадянин Дяченко уклав з АТ „Завод „Квазар” ліцензійний договір на використання у виробництві свого запатентованого винаходу на строк 5 років.

За умовами договору завод виплачував Дяченку винагороду щоквартально у сумі 5 000 грн. Збір стосовно підтримки дії патенту повинен був сплачувати Дяченко. Проте, у зв'язку з від'їздом Дяченка за кордон на лікування, він не зміг вчасно і в повному обсязі сплачувати збір, що спричинило припинення дії патенту. Коли керівництво заводу дізналося про це, Дяченку було припинено виплату винагороди, хоча винахід продовжував використовуватись у виробництві.

Дяченко звернувся до адміністрації заводу з вимогою про продовження виплати йому винагороди. Зрештою він отримав відповідь про відмову у задоволенні його вимоги, в якій також зазначалося, що внаслідок невиконання Дяченком умов договору і припиненням дії патенту завод втратив виключне право на використання винаходу, у зв'язку з чим зазнав збитків, які завод має намір стягнути з Дяченка у судовому порядку.

Якими є підстави та наслідки припинення дії патенту?

Чи має право завод вільно використовувати винахід Дяченка?

Чи повинен Дяченко нести відповідальність за збитки, які зазнав завод? Чи має право Дяченко вимагати виплати винагороди?

Обґрунтуйте відповідь.

Задача 4.

Громадянин Панасенко в результаті виконання службових обов'язків сконструював винахід, який було запатентовано роботодавцем ВККП «Віраж». Між Панасенком і ВККП «Віраж» було укладено договір про виплату авторської винагороди.

Через деякий час Панасенко вирішив звільнитися з підприємства за власним бажанням. Керівництво підприємства поставило питання про припинення виплати йому авторської винагороди. Тоді Панасенко висунув вимоги про вилучення його винаходу з виробництва та про переоформлення патенту на його ім'я.

Яким чином врегульовано відносини з приводу використання об'єктів промислової власності між роботодавцем та винахідником?

Яким чином виплачується винагорода у випадку звільнення винахідника з підприємства?

Чи є правомірними дії адміністрації ВККП?

Чи підлягають задоволенню вимоги Панасенка?

Яким чином слід вирішити спір?

Обґрунтуйте відповідь.

Задача 5.

Приватний підприємець Міщенко, отримавши патент на винахід "Пристрій для виготовлення морозива", виготовив партію таких пристроїв. Частина з них він продав ТОВ „Пошук”, а інші почав використовувати у своїй діяльності. Довідавшись, що ТОВ "Пошук" продало два пристрої без дозволу патентовласника іншим особам, Міщенко заявив позов про визнання цих договорів недійсними через порушення його прав і стягнення плати за використання тих пристроїв, що залишилися у ТОВ "Пошук". У випадку невиконання його вимог він погрожував забрати усі передані ним пристрої, що змусить ТОВ "Пошук" відмовитися від прибуткового бізнесу по виготовленню морозива.

ТОВ "Пошук" вважає дії Міщенко неправомірними, хоча і не бачить загрози для своєї підприємницької діяльності, оскільки "може придбати такі ж пристрої у АТ "Світанок", яке виготовляє і реалізує їх на території Росії у м. Белгороді.

Міщенко звернувся до АТ "Світанок" з вимогою припинити незаконні дії і відшкодувати йому завдані збитки. Керівництво АТ "Світанок" вважає, що виключні права Міщенко не поширюються на територію Росії, тому вони можуть вільно використовувати його винахід.

Проаналізуйте ситуацію. Які права має патентовласник? Що таке "вичерпання прав патентовласника"? Чим відрізняється право на винахід від права на матеріальний носій, у який втілено винахід?

Задача 6.

ТОВ "Альфа" у квітні 2006 р. отримало патент на промисловий зразок "Поліетиленова пляшка" (дата подачі заявки - вересень 2005 р.) і почало їх виробництво з метою використання для розливу і продажу безалкогольних напоїв. Довідавшись, що АТ "Омега" виробляє такі ж поліетиленові пляшки, ТОВ "Альфа" звернулося до нього з позовом про припинення дій, які порушують права на промисловий зразок. АТ "Омега" проти позову заперечувало, оскільки такі поліетиленові пляшки воно в невеликих

масштабах випускає ще з червня 2004 р., і пояснило, що з липня 2005 р. планується випуск такої продукції в значних масштабах.

ТОВ "Альфа" з такою аргументацією не погодилося і вимагає або припинити використання промислового зразка, або укласти ліцензійний договір.

Проаналізуйте ситуацію. Що таке право попереднього користувача? Чи можна передати це право іншим особам?

Які дії може застосувати АТ "Омега" для захисту своїх прав? Чи були підстави для видачі охоронного документа на промисловий зразок?

У яких випадках існує потреба отримувати ліцензію на використання об'єкта патентного права? Які є види ліцензій?

Задача 7.

До Вас звернувся громадян І. Чичкан. Він розповів, що у 2001 році ним було отримано Деклараційний патент на винахід «Спосіб виготовлення художніх керамічних виробів». У квітні 2010 року він побачив на одному з ринків міста керамічні вироби місцевого підприємства, які, на його погляд, були виготовлені запатентованим ним способом, а саме – перед нанесенням покриття з ворсу на керамічні вироби, вони покривалися скліючою речовиною. На його погляд, такими діями порушується його право на винахід.

Чичкин І. вважає за потрібне подати позов з вимогами до місцевого підприємства про відшкодування завданої йому матеріальної шкоди, не отриманого прибутку, компенсації моральної шкоди, вилучення з цивільного обороту керамічних виробів та заборонити підприємству виготовлювати керамічні вироби за методом, запатентованим ним у деклараційному патенті на винахід.

Роз'ясніть чи обгрунтовані вимоги Чичкина? За яких умов та за наявності яких доказів судом можуть бути задоволені його вимоги?

Тема 5. Правові засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг

Право інтелектуальної власності на торговельну марку

Питання до теми:

- 1. Правова природа та система засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг.*
- 2. Поняття та функції торговельної марки.*
- 3. Види торговельних марок.*
- 4. Суб'єкти права інтелектуальної власності на торговельну марку.*
- 5. Умови надання правової охорони торговельним маркам.*
- 6. Процедура оформлення права інтелектуальної власності на торговельну марку.*
- 7. Строк чинності та зміст права інтелектуальної власності на торговельну марку.*

8. *Дострокове припинення чинності та визнання недійсними майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку.*
9. *Право попереднього користувача на торговельну марку.*
10. *Реєстрація прав інтелектуальної власності на торговельну марку.*

ОБОВ'ЯЗКОВО! На занятті має бути, Закон України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг" від 15.12.1993 р. №3689-ХІІ.

Продовжити наступні вислови:

«засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг» - це ...

«видами торгових марок» є ...

Співвідношення добре відомої торговельної марки та торгового знаку полягає у наступному...

Теми рефератів та доповідей

- 1) *Реєстрація прав інтелектуальної власності на торговельну марку в іноземних державах.*
- 2) *Визнання торговельної марки добре відомою та особливості її правової охорони.*
- 3) *Поняття та ознаки доменного імені.*

Вирішіть задачі

Задача 1.

На ринку України з'явився у продажу апельсиновий напій "ФАНТАзія", розлитий у пластикові прозорі пляшки, виробником якого є СП "Логос". Довідавшись про це, компанія "Кока-Кола" звернулася до СП "Логос" з позовом про припинення порушення прав інтелектуальної власності і відшкодування завданих збитків. Свої вимоги вона аргументувала тим, що домінуючою частиною назви "ФАНТАзія", розташованої на етикетці напою у дві строки, є слово "ФАНТА", і лише уважно придивившись до етикетки, можна побачити іншу частину "зія", виконану маленькими буквами у другій строчці.

СП "Логос", не вбачаючи у своїх діях порушень прав інших осіб, позовні вимоги не визнало, а подібний дизайн етикетки пояснило зручністю читання і розміщення назви напою на пляшці. До того ж СП "Логос" вирішило зареєструвати знак "ФАНТАзія" і подало заявку до Державного департаменту інтелектуальної власності для отримання охоронного документа.

Компанія "Кока-Кола" вважає, що ніхто не може отримати право інтелектуальної власності на знак "ФАНТАзія" для безалкогольних напоїв, оскільки знаки "Fanta" і "Фанта" зареєстровані на території України.

На думку патентного повіреного, до якого звернулися за консультацією, торговельна марка компанії "Кока-Кола" підлягає охороні на

території України навіть без реєстрації, оскільки апельсиновий напій "Фанта" реалізується на ринку України з 1996 р.

Яке рішення повинен прийняти суд? Які дії визнаються порушенням прав на торговельну марку? Які існують способи захисту порушених прав?

Чи зміниться рішення, якщо СП "Логос" використовуватиме знак "ФАНТАзія" чи "ФАНТА" для тканин?

Задача 2.

Концерн "Укрспирт" подав заявку до Державного департаменту інтелектуальної власності на торговельну марку "Горобина на коньяку" для алкогольного напою. Дізнавшись про це, Національний інститут найменувань місць походження Франції став заперечувати проти видачі цього свідоцтва, оскільки реєстрація торговельної марки, яка містить як елемент позначення "коньяк", яке є географічним зазначенням, зачіпає національні інтереси Франції і стосується міжнародних відносин між Україною і Францією. Концерн "Укрспирт" не погодився із зазначеними аргументами, оскільки на території України діють стандарти і технічні умови, які визначають "коньяк" як вид міцного ароматного виноградного напою, виготовленого із виноградного спирту. І, взагалі, словесне позначення "коньяк" стало в Україні загальноприйнятим як позначення певного виду товару, яке асоціюється у споживача з певним напоєм, а не з місцем його виготовлення, тобто перетворилося у видову назву товару. Представники Франції вважають, що така аргументація є підставою для порушення їх прав шляхом використання найменування місця походження "коньяку".

Вирішіть спір.

Задача 3.

Акціонерне товариство «Відродження» протягом трьох років виробляло універсальні настільні вакуумні преси, що користувались підвищеним попитом. Після введення в дію Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг» генеральний директор звернувся до спеціалістів консалтингової фірми за роз'ясненнями з таких питань:

Чи може акціонерне товариство позначати свою продукцію словесним знаком «Відродження», щоб вона відрізнялась від однорідної продукції інших товаровиробників?

Що необхідно зробити і які документи подати для отримання розрізняльного знаку і якого краще?

Які права та обов'язки випливають із отримання свідоцтва на товарний знак чи фірмову назву?

Чи вправі власник розрізняльного знаку передавати право користування ним іншим підприємцям?

Чи не конкурує розрізняльний знак з місцем походження товару?

Які права володільця розрізняльного знаку в разі порушення його прав?

Задача 4.

В територіальне відділення Антимонопольного комітету України надійшла заява від ТОВ «Айсберг» про неправомірне використання його фірмової назви приватним підприємством «Айсберг» (ПП «Айсберг»).

Як було встановлено, ТОВ «Айсберг» отримало свою назву в момент його державної реєстрації як суб'єкта підприємництва 30 грудня 1994 р. і спеціалізується на роздрібній торгівлі продовольчими товарами дитячого асортименту.

ПП «Айсберг» зареєстроване як суб'єкт підприємництва 27 січня 1997 р. і спеціалізується на комісійній торгівлі непродовольчими товарами дитячого асортименту. Його власник до реєстрації був працівником ТОВ «Айсберг» і при реєстрації добре знав про існування однойменного підприємства та його спеціалізацію.

Як слід кваліфікувати дану ситуацію? Чи є порушення у діях власника ПП «Айсберг»? Яке і хто повинен винести рішення по даному випадку?

Задача 5.

Туристичне агентство «Фірма «САМ» зареєструвало знак для товарів та послуг у вигляді зображення яблука та підпису внизу великими літерами «САМ», а також найменування агентства «САМ». Через деякий час працівники фірми випадково виявили, що схожий знак для товарів та послуг використовується СП «Взуттєва фабрика «САМ».

Вважаючи, що наявність двох юридичних осіб зі схожими найменуваннями та знаками для товарів та послуг може призвести до плутанини та введення споживачів в оману, туристичне агентство звернулося до Господарського суду з вимогою про заборону використання взуттєвою фабрикою знака для товарів та послуг і про примусове перейменування фабрики.

Яким чином здійснюється реєстрація знаків для товарів та послуг?

Чи є використання відповідачем товарного знака, схожого на товарний знак позивача, неправомірним?

Чи є підстави для задоволення вимог позивача?

Задача 6.

Відповідач – компанія «Хотамар» - набув в Україні статус володільця міжнародної реєстрації № [...78] на торговельну марку «Pranck» для товарів 29, 30, 32 класів Міжнародної класифікації товарів і послуг. Заявку на міжнародну реєстрацію даної торговельної марки було подано ним до Міжнародного бюро Всесвітньої організації інтелектуальної власності ,дата реєстрації – 10.01.1994 р. (код 151).

Позовні вимоги позивача – компанії «Горикуп» – заявлені про дострокове припинення дії міжнародної реєстрації № [...78], здійсненої у 1994 р., на знак для товарів і послуг «Pranck» у повному обсязі. Позов обгрунтовано тим, що відповідачем – компанією «Хотамар» не здійснюється використання

знаку для товарів і послуг «Pranck» на території України, починаючи з 1994 р. до теперішнього часу.

Проаналізуйте ситуацію. Визначить за яких умов позов підлягає задоволенню. Які докази можуть бути надані відповідачем – компанією «Хотамар» для заперечення проти позову?

Тема 5. Правові засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг

Право інтелектуальної власності на комерційне найменування та географічне зазначення

Питання до теми:

1. *Поняття, ознаки, принципи та функції комерційного найменування.*
2. *Структура комерційного найменування.*
3. *Вимоги щодо комерційного найменування.*
4. *Суб'єкти права інтелектуальної власності на комерційне найменування.*
5. *Зміст прав інтелектуальної власності на комерційне найменування.*
6. *Поняття та ознаки географічних зазначень.*
7. *Види та функції географічних зазначень.*
8. *Умови надання правової охорони географічним зазначенням.*
9. *Суб'єкти права інтелектуальної власності на географічне зазначення.*
10. *Порядок реєстрації географічних зазначень.*
11. *Строк чинності та зміст права інтелектуальної власності на географічне зазначення.*

ОБОВ'ЯЗКОВО МАТИ НА ЗАНЯТТІ Закон України "Про охорону прав на зазначення походження товарів" від 16.06.1999 р. №752-XI

Продовжити наступні вислови:

«засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг» - це ...

«видами географічного зазначення» є ...

Співвідношення найменування юридичної особи та комерційного найменування полягає у наступному...

Теми рефератів та доповідей

1. *Еволюція інституту фірмового (комерційного) найменування.*
2. *Співвідношення комерційного найменування з найменуванням юридичної особи.*
3. *Суб'єкти права інтелектуальної власності на комерційне найменування.*

Питання і практичні завдання:

1. Визначте нормативно-правову базу регулювання відносин в сфері комерційного найменування в Україні.
2. Визначте принципи комерційного найменування.
3. Визначте функції комерційного найменування.
4. Які є форми захисту прав на комерційне найменування.
5. Кримінальна відповідальність за порушення права на комерційне (фірмове) найменування.
6. Приведіть приклади використання найменувань походження товарів в Україні.
7. Які з приведених нижче географічних вказівок є найменуваннями місць походження товарів:
 - шампанське
 - швейцарський сир
 - криковські вина
 - тульський пряник
 - китайський фарфор
 - коньяк
8. Розкрийте поняття і зміст терміну «позначення схоже до ступеня змішення».
9. Які наслідки наступають у разі не використання зареєстрованого товарного знака?

Вирішіть задачі

Задача 1.

Назва мінеральної води "Боржомі" включена патентним відомством Грузії до переліку географічних зазначень Грузії. Міністерство охорони навколишнього середовища і природних ресурсів Грузії видало АТ "Орієнтир" генеральну ліцензію строком до 2007 р. на розлив "Боржомі" і на використання найменування "Боржомі" для промислової експлуатації Боржомських джерел мінеральної води, а дванадцять підприємницьких товариств Грузії отримали тимчасові ліцензії без права їх передачі іншим підприємцям.

На території м. Харкова один із хлібокомбінатів використовує позначення "Боржомі" на етикетках своїх хлібобулочних виробів, а ТОВ "Джерело" випускає мінеральну воду "Боржомі". Антимонопольний комітет України вважає, що ТОВ "Джерело" своїми діями вводить споживача в оману відносно дійсного місця добування і розливу цієї мінеральної води і особливо відносно її лікувальних властивостей. З точки зору ТОВ "Джерело" через відсутність в Україні торговельної марки "Боржомі", його дії не суперечать чинному законодавству України. До того ж ТОВ "Джерело" подало заявку на отримання у встановленому законом порядку охоронного документа на торговельну марку "Боржомі".

Як повинна бути вирішена ця справа? Як співвідносяться між собою географічне зазначення і торговельна марка?

Задача 2.

Комітет по захисту прав споживачів звернувся до суду з вимогою припинити дії ТОВ "Росинка", які вводять в оману споживачів відносно дійсного місця добування і розливу мінеральної води і, особливо, відносно її лікувальних властивостей, а також стосовно місця виготовлення інших товарів. Зокрема, знаходячись у м. Харкові, ТОВ "Росинка" виробляє та реалізує маргарин "Полтавський" та мінеральні води "Миргородська" і "Боржомі". На думку Комітету, використання географічного зазначення можливе лише тими суб'єктами підприємницької діяльності, які знаходяться відповідно у м. Полтаві, м. Миргороді та Грузії.

ТОВ "Росинка" довідавшись, що назва мінеральної води "Боржомі" включена Патентним відомством Грузії до переліку найменувань місць походження Грузії, визнало вимоги Комітету у цій частині. Назви мінеральної води "Миргородська" та маргарину "Полтавський" в Україні не зареєстровані такі географічні зазначення, то ТОВ "Росинка" вважає, що їх може використовувати будь-яка зацікавлена особа.

Юрист, до якого звернулися за консультацією, порекомендував ТОВ "Росинка" зареєструвати торговельні марки "Миргородська" та "Боржомі" для мінеральної води і "Полтавський" для маргарину, що дасть їм можливість безперешкодного використання цих зазначень.

Як потрібно вирішити спір? Які особи мають право на використання географічного зазначення? Як співвідносяться між собою географічне зазначення і торговельна марка, до складу якої входить таке зазначення походження товару?

Тема 6. Нетрадиційні (інші) об'єкти права інтелектуальної власності

Питання до теми:

- 1. Характеристика компонування інтегральних мікросхем (ІМС):*
 - придатність та засвідчення набуття прав інтелектуальної власності на компонування інтегральних мікросхем;*
 - суб'єкти та їхні майнові права інтелектуальної власності на ІМС, строк чинності, визначення права недійсним.*
- 2. Регулювання відносин щодо раціоналізаторської пропозиції в Україні:*
 - поняття, об'єкти та суб'єкти права на раціоналізаторську пропозицію;*
 - оформлення прав на раціоналізаторську пропозицію, видача свідоцтва;*
 - використання, порядок та підстави виплати винагороди за раціоналізаторську пропозицію.*
- 3. Право інтелектуальної власності на сорт рослин, породи тварин:*
 - умови та порядок набуття права на сорт рослин, суб'єкти права;*
 - порядок державної реєстрації сорту рослин, породи тварин;*

- види прав інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин, припинення чинності майнового права на сорт та визнання його недійсним.
4. Загальна характеристика інституту комерційної таємниці:
- поняття та ознаки комерційної таємниці, види інформації, що не можуть становити комерційну таємницю;
 - суб'єкти та їхні майнові права на комерційну таємницю;
 - способи одержання та охорона комерційної таємниці органами державної влади.
5. Право інтелектуальної власності на наукове відкриття:
- поняття та суб'єкти наукового відкриття;
 - процедура оформлення прав на наукове відкриття;
 - особисті немайнові та майнові права автора на наукове відкриття.

Теми рефератів та доповідей

- 1) Комерційна таємниця та трудове право. Можливість та межі охорони комерційної таємниці за трудовим договором.
- 2) Порушення в сфері конфіденційності відносин щодо комерційної таємниці.
- 3) Вдосконалення системи правової охорони наукових відкриттів.
- 4) Селекційні досягнення як об'єкт правової охорони.
- 5) Засвідчення прав на раціоналізаторську пропозицію.

Розкрийте значення наступних категорій:

«комерційна таємниця» - це ...

«науковим відкриттям» є ...

«компонування інтегральної мікросхеми» - це ...

Питання і практичні завдання:

1. Визначте поняття відкриття.
2. Що може бути об'єктом наукового відкриття?
3. Пріоритет наукового відкриття.
4. Які діяння повинні міститися в експертному висновку?
5. Що засвідчує диплом на наукове відкриття?
6. Зробіть аналіз законодавства, що регулює відносини щодо раціоналізаторських пропозицій.
7. Що не визнається раціоналізаторською пропозицією?
8. Яким ознакам повинна відповідати назва сорту рослин та породи тварин?

Вирішить задачі

Задача 1.

Лютиков Дмитро у віці 11 років дуже захопився фізикою та у вільний час відвідував лабораторію при науково-дослідницькому інституті, де працював

його батько у якості наукового співробітника. Та одного разу при проведенні опитів він зробив наукове відкриття, але йому відмовили в реєстрації, вказавши на його вік.

Якими повинні бути дії Дмитро Лютікова далі?

Задача 2.

Одеський вчений-хімік зробив наукове відкриття та звернувся до органу з питань охорони інтелектуальної власності в його реєстрації. Склав заявку, зібрав необхідні документи, але на стадії експертизи по суті йому відмовили у визнанні заявленого наукового відкриття.

Чи може вчений-хімік оскаржити рішення по експертизі? Якщо так, то як?

Задача 3.

Вчений з міста Миколаїв зробив відкриття у галузі генетики та генної інженерії. Він виявив новий мікроорганізм, що володіє спеціальними фармацевтичними властивостями та може блокувати ріст клітин раку.

Якими повинні бути наступні дії вченого?

Задача 4.

Український студент-фізик виграв гранд на навчання в США та поїхав стажуватися в одну з лабораторій університету, яка розташовувалася у Вашингтоні. Там проводилися групові лабораторні експерименти, однак лише він один помітив особливість та на основі цих достатньо дорогих експериментів зробив наукове відкриття.

Хто є автором наукового відкриття? Чи має ця лабораторія якісь права?

Задача 5.

З бажанням зареєструвати право інтелектуальної власності на компонування інтегральної мікросхеми звернувся програміст Віктор Сорокін. Він подав заявку до Державної служби інтелектуальної власності. Державна служба відмовила в реєстрації, мотивуючи тим, що заявку було подано понад 3 роки від дати першого використання.

Чи є легітимним рішення Державної служби інтелектуальної власності?

Задача 6.

Програміст Олег Зуєв, працюючи на одному з підприємств, в робочий час розробив нову топографію інтегральних мікросхем. Він не заключав ніякого договору з підприємством.

Хто буде виступати власником топографії ІМС? Чому?

Задача 7.

До дирекції заводу з раціоналізаторською пропозицією звернувся робітник. Він повідомив, що протягом двох останніх років досліджував основне знаряддя в його праці – молоток. І прийшов до висновку, якщо рукоятку молотка

зробити більшою на 25 міліметрів, то стане легше працювати та швидше виконувати об'єм роботи.

Чи може ця пропозиція бути визнана раціоналізаторською? Чому?

Задача 8.

Група вантажників на підприємстві подала в якості раціоналізаторської пропозиції наступне: посилаючись на те, що в них тяжка, монотонна фізична робота і колір мішків, які вони вантажать, сірий, закупляти розфарбовані, різнокольорові мішки в квіточку, з тваринками, тоді емоційно вони будуть почувати себе краще.

Чи може ця пропозиція бути визнана раціоналізаторською? Чому?

Задача 9.

Під час приватної поїздки до Канади фермер Ширяєв привіз звідти деяку кількість семян нового сорту кукурудзи і став її розводити у себе на фермі. Урожайність була набагато вище середньої по району. Спільно з агроуніверситетом були проведені випробування, і через 6 років подана заявка на отримання патенту на новий сорт кукурудзи.

Після проведення випробувань було видано патент на новий сорт кукурудзи, який вже був широко розповсюджений і вивозився в ряді країн. Канадські вчені-селекціонери заявили позов про визнання патенту недійсним. У позові суд відмовив.

На цьому прикладі з'ясуйте ознаки патентоздатності нових сортів рослин та порядок їх патентування. Яке рішення повинен винести суд?

Задача 10.

Селекціонер вивів нову породу овець з чорною шерстю, міцними копитами та назва їх «негр». Йому відмовили в реєстрації назви. *Чому було прийняте таке рішення?*

Задача 11.

За державною реєстрацією породи корів звернувся гр. Жулько, він в заявці указав, що спільно зі скотоводами Тумко та Берш вивів нову породу корів. Він надавав матеріальну, технічну, організаційну допомогу. Але патент видали на ім'я Тумко та Берш.

Проконсультуйте гр. Жулько, чи може він теж бути автором породи корів?

Задача 12.

Один із агрономів (селекціонер) в Україні вивів сорт цибулі, яка не має ефірних масел, що подразнюють очі та викликають сльози, але цибуля при цьому не втрачає своїх лікувальних та харчових властивостей.

Якими мають бути подальші дії селекціонера?

Задача 13.

У транспортну організацію звернувся чоловік, представившись клієнтом. У розмові з адміністратором компанії він запитував, згідно яких

правоустановчих документів вони працюють, чи є в них ліцензія, хто є їх клієнтами, як багато транспорту, який він.

Чи посягав він на комерційну таємницю транспортної компанії? Чому?

Задача 14.

Почавши займатися господарською діяльністю, володар одного із салонів краси (його діяльність зовсім не приносила прибутку) познайомився з адміністратором одного із успішних салонів та запропонував 5000 грн., якщо вона роздрукує закодовану базу клієнтів салону із домашньою адресою та номерами телефонів. Адміністратор дала згоду.

Кваліфікуйте дії власника салону та адміністратора.

Задача 15.

В 2009 році громадянка Ромашкова виступила на одному із каналів місцевого телебачення з питань, які стосуються неправомірної поведінки керівництва по відношенню до працівників, так званого сімейного підряду на підприємстві, де в прямому підпорядкуванні директора знаходяться її близькі родичі, які займають посади, пов'язані з комерційною та господарською діяльністю підприємства. Нею повідомлено телеглядачам, що на підприємстві уся влада зосереджена в руках однієї родини директора, яка контролює майже усі структурні підрозділи комунального підприємства. Цей виступ працівників підприємства був як наслідок конфлікту керівництва підприємства з трудовим колективом.

28.08.2009 року наказом по підприємству Ромашковій (контролер відділу реалізації послуг юридичним особам) було оголошено догану за порушення «Положення про дотримання комерційної таємниці», а саме порушення п. 2.1.3. зазначеного положення (де визначено, що комерційну таємницю на підприємстві складає: всі відомості, пов'язані з управлінням підприємством), за наслідками її виступу на телебаченні.

Проаналізуйте ситуацію, що склалася. Чи правомірно було притягнуто Ромашкову до дисциплінарної відповідальності? Чи може інформація про управління підприємством складати комерційну таємницю? Надайте Ромашковій юридичну консультацію з даного питання. Яким чином вона може захистити свої права?

Задача 16.

Інженер одного з відділів державного підприємства та старший майстер подали заявку на раціоналізаторську пропозицію. У прийнятті пропозиції було відмовлено на тій підставі, що інженер заводу відповідно до положення про раціоналізаторську діяльність на заводі не може бути автором таких пропозицій. Крім того, за два роки до того тотожний пропозиції винахід був опублікований в журналі „Наука і життя”. Не погодившись з відмовою, співавтори подали скаргу, де вказали, що раціоналізаторська пропозиція виходить за межі функціональних обов'язків інженера. До подачі заяви вона успішно 4 місяці використовувалась на практиці і дала економію і суттєво покращила умови та безпеку праці.

Яке рішення необхідно прийняти по скарзі? Які вимоги щодо раціоналізаторської пропозиції та порядок їх кваліфікації?

Задача 17.

Акціонерне товариство «Вимпел» звернулось до своїх працівників з позовом про повернення виплаченої ним винагороди за раціоналізаторську пропозицію, у якій було вказано, що у 1999 р. вони подали колективну заявку про реєстрацію раціоналізаторської пропозиції. Відділом інновацій АТ вона була визнана і видано посвідчення, а після впровадження у виробництво на протязі двох років співавторам було виплачено 20 відсотків отриманої економії.

У 2002 р. виявилося, що подана раціоналізаторська пропозиція у 1997 р. була опублікована у газеті «Інновація», і автори без доопрацювання її ідеї оформили матеріали заявки і подали на реєстрацію.

Як слід вирішити справу? Які об'єкти не можуть бути визнані раціоналізаторськими пропозиціями?

Складіть проект рішення.

Задача 18.

До Вас звернувся громадян Пронькін за наступним питанням.

У 1990 році він подав підприємству «N» завод тракторних агрегатів дві заявки на раціоналізаторські пропозиції: щодо внесення змін в план розширення котельні прощадки № [№...2] (заявка зареєстрована за № [...5] від 18.07.1990 р.); конструкція комбінованого водонагрійного котла (заявка зареєстрована за № [...1] від 20.07.1990 р.).

Обидві заявки були визнані раціоналізаторськими пропозиціями та використані підприємством (№ [...5] в жовтні 1991, № [...1] у вересні 1996 р.), але, незважаючи на його неодноразові звернення, відповідач належної йому, як автору раціоналізаторських пропозицій, винагороди не виплатив.

Безпідставною тяганиною у визначенні позитивного ефекту використаних раціоналізаторських пропозицій і незаконною відмовою у виплаті винагороди, відповідач спричинив йому моральну шкоду, розмір якої він визначає в сумі 5000 грн.

Відповідно до висновку технічно-економічної експертизи, який надав Пронькін, розмір винагороди, яка підлягає виплаті Пронькіну по раціоналізаторській пропозиції № [...5] від 18.07.1990 року складає 961 грн. 58 коп., по раціоналізаторській пропозиції № [...1] від 20.07.1990 р. – 363 грн. 16 коп.

Визначить порядок визнання пропозиції раціоналізаторською. З посиланням на норми чинного законодавства обґрунтуйте позовні вимоги Пронькіна про стягнення з підприємства «N» завод тракторних агрегатів заборгованості по виплаті винагороди за використання раціоналізаторських пропозицій та компенсації завданої моральної шкоди.

Тема7. . Правове регулювання договірних відносин у сфері інтелектуальної власності

Питання до теми:

1. Загальна характеристика та види договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
2. Ліцензії на використання об'єкта права інтелектуальної власності та ліцензійні договори.
3. Поняття, види та умови ліцензійних договорів і ліцензій на використання об'єктів права інтелектуальної власності.
4. Порядок укладення та умови договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.
5. Поняття та умови договору про створення за замовленням чи у зв'язку з виконанням трудового договору.
6. Поняття, види та форми договору комерційної концесії (франчайзингу).

Теми рефератів та доповідей

- 1) Порядок оформлення майнових прав інтелектуальної власності в якості внесків до статутного капіталу.
- 2) Порядок та види авторських договорів.
- 3) Поняття та зміст договорів на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних потреб.
- 4) Страхування об'єктів інтелектуальної власності.
- 5) Договір про передання прав на ноу-хау.

Складіть проекти договорів самостійно визначив їх умови:

- договір між засобом масової інформації та їх позаштатним співробітником про створення серії публікацій про стан злочинності в регіоні;
- договір між автором літературного твору та видавництвом про видання літературного твору;
- договір між співавторами про створення сценарію до корпоративного свята (10-річчя приватного підприємства);
- застави майнових прав інтелектуальної власності;
- договір між автором літературного твору та кіностудією про передання невиключних прав на використання твору шляхом його екранізації;
- договір між виконавцем музичних творів та організацією колективного управління щодо управління майновими правами інтелектуальної власності;
- договір про співробітництво між виконавцем музичного твору та продюсером;
- договір про передання прав на ноу-хау.

Тема 8. Правові основи захисту прав інтелектуальної власності

Питання до теми:

1. Міжнародні стандарти забезпечення захисту прав інтелектуальної власності.
2. Характеристика окремих видів порушень прав інтелектуальної власності та їх наслідків.
3. Форми та порядок захисту прав інтелектуальної власності.
4. Способи захисту прав інтелектуальної власності.
5. Процесуальні особливості розгляду спорів в сфері інтелектуальної власності адміністративними, господарськими та місцевими судами.
6. Відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності.

Темати рефератів та доповідей

- 1) Поняття та види порушень майнових прав на об'єкти авторського та суміжного права.
- 2) Поняття та види порушень майнових прав на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг.
- 3) Поняття та види порушень майнових прав на об'єкти патентного права.
- 4) Відшкодування збитків, завданих порушенням прав інтелектуальної власності.
- 5) Судовий порядок захисту прав інтелектуальної власності.
- 6) Порядок захисту прав інтелектуальної власності при переміщенні товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності через митний кордон.
- 7) Роль Антимонопольного комітету України при здійсненні захисту прав інтелектуальної власності на окремі об'єкти інтелектуальної власності.
- 8) Захист прав авторів відкриттів у СРСР.

Вирішіть задачі:

Задача 1.

До Вас звернувся за консультацією громадянин Кулебякин – представник юридичної особи, якій згідно свідоцтва на знак для товарів і послуг належить знак для товарів та послуг «НегоціантЪ». Він вважає, що іншим суб'єктом господарювання (який, як і його фірма, також займається реалізацією харчових напівфабрикатів, у тому числі равіолі у тому ж обласному центрі) неправомірно використовується позначення «Джанкойський НегоціантЪ», схоже із зареєстрованим ним знаком для товарів та послуг «НегоціантЪ», що завдає суттєвої шкоди правам та інтересам. На його звернення щодо підтвердження володіння знаком «Джанкойський НегоціантЪ» відповіді не отримано.

Як можна зробити висновок з представлених громадянином Кулебякиним упаковок равіолі – вони обидві мають домінуючі елементи композиції зовнішнього оформлення, а саме: назву «НегоціантЪ» жовтого кольору, позначення «без сої», написи «класичні», «заморожені», «лідер», однакову вагу 450 гр., напис «равіолі» однакового шрифту та розташування, зображення купця, використання твердого знаку «Ъ» з абетки російської мови. На упаковках двох суб'єктів господарювання, слово «равіолі» виконано

однаково схожим шрифтом у зеленому кольорі. Надписи «равіолі» розташовано по колу над комбінованим позначенням зображення «Негоціант».

Проаналізуйте ситуацію. Надайте консультацію щодо застосування кола можливих способів захисту прав та інтересів юридичної особи, яка є правоволодільцем знаку для товарів та послуг «НегоціантЪ».

Задача 2.

В період з 18 червня 2010 року по 27 жовтня 2010 року в приміщенні магазину «Коренд», та в приміщенні кафе «Травудл», громадянка Голдевану Н. Г. розмістила та використовувала музичні центри (автомати) для оплатного, з комерційною метою, публічного відтворення фонограм творів музичних виконавців, без наявності ліцензійного договору з уповноваженими організаціями колективного управління, тобто без сплати винагороди за використання фонограм, передбачених ст.ст. 8, 15, 35, 43 Закону України «Про авторське право та суміжні права». Винуватість Голдевану Н. Г. в скоєні правопорушення, передбаченого ст. 51-2 КУпАП, стверджується протоколом про адміністративне правопорушення за № [...] від 27.10.2010 року, постановою у справі про адміністративне правопорушення, протоколом огляду кафе «Травудл» та вилучення музичного центру, актами приймання-передачі, протоколом огляду приміщення магазину «Коренд» та письмовими поясненнями.

Постановою начальника СДСБЕЗ [...] РВ УМВС від 05 листопада 2010 року в порушенні кримінальної справи за фактом незаконного розповсюдження фонограм музичних творів – відмовлено на підставі п. 2 ст. 6 КПК України, в зв'язку з відсутністю в її діях складу злочину.

26 грудня 2010 року матеріали про притягнення Голдевану Н. Г. до адміністративної відповідальності передано до місцевого районного суду.

Проаналізуйте ситуацію? Чи можна притягнути особу до адміністративної відповідальності?

Задача 3.

30 жовтня 2009 р. дільничним інспектором [...] РВ УМВС України в Миколаївській області складено протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 51-2 КУпАП, відносно Нарпуволдекової Н.Г.

У протоколі зазначено, що «30 жовтня 2009 р. у барі «Україна», приватний підприємець Н. Г. Нарпуволдекова відтворювала музичні твори різних виконавців без ліцензійного договору, що передбачено Законом України «Про захист авторських та суміжних прав», чим порушила ст. 33 даного Закону».

Навчальне видання

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ

Методичні рекомендації

Укладач: **Прогонюк** Людмила Юріївна

Формат 60×84 / 16 Ум. друк. арк. 5,43.

Тираж 70 прим. Зам № ____

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490
від. 20.02.2013 р.